

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Stane:

K 40—
20—
10—
—

Plu, ... v
are
rolo, ...
Rokopisi se . . . . .

Štev. 10

Ptuj, 6. marca 1921

III. letnik

Našim naročnikom smo doposlali opomine za naročnino. Mnogi so se resnemu pozivu odzvali, mnogi ne.

Proti poslednjim bomo morali rabiti zadnje sredstvo — sodno pot. Krivi si bodo sami, kajti mi smo bilo zelo, zelo potrpežljivi.

Upravništvo.

Občinske volitve.

Časniki prinašajo vest, da se imajo v Sloveniji v kratkem vršiti volitve po volilnih imenikih, ki so veljali za volitve v ustavotvorno skupščino. Res je to najenostavnejša rešitev tega perečega vprašanja. Sestavljanje novih volilnih imenikov bi zahtevalo mnogo dela in časa. Vendar pa se mnogim godi krivica pri tem. Slišalo se je n. pr. da v neki občini niso bili vpisani kmečki sinovi, ki so še doma pri stariših, češ da so „pod skrbovstvom.“ Seveda so fantje sami tudi krivi, ker se niso pravočasno brigali, ali so vpisani ali ne. Toda to gre na račun njihove neizkušenosti. Ako je res veliko število tako izpuščenih, naj napravijo posebno vlogo na deželno vlado, ki bo posamezne izjemne slučaje morda upoštevala.

Splošna volilna pravica po propereu je nekaj popolnoma novega za naše občinske volitve. Stari volilni razreži izginejo. Majhno število bogatih posestnikov 1. razreda, večsah en sam veleposestnik-grajščak je volil tretjino občinskih odbornikov. Ti se bodo čutili prikrajšane, ker njihova davčna moč nič več ne šteje. Toda pomisliti morajo, da jim drugi pomagajo pridelati ta visoki davek, da je torej pravično, da pri občinski in državni upravi enakomerno odločujejo vsi, ki delajo.

Vendar pa obstoja pri prvih občinskih volitvah po splošni volilni pravici nevarnost, da zavladajo na občini ljudje, ki bi se premalo zavedali odgovornosti občinskega gospodarstva, ker sami le malo ali nič davka ne plačujejo. Takšni ljudje bi v eni upravni dobi lahko občino zakopali v hude dolgove. Zato se morajo zdaj stranke za občinske volitve drugače sestavljati kakor dozdaj. Ne sme en konec vasi nastopati proti drugemu („Dolenjci“ in „Gorenjci“), ne smejo se združevati v stranke volilci dosedanjih posameznih volilnih razredov, temveč združijo se naj vsi davkoplačevalci v eno stranko, ki bo skrbela, da se ne bo brez potrebe izmetoval občinski denar. Ta stranka mora pritegniti tudi posestniške sinove, ki še niso, pa kedaj bodo samostojni posestniki, da ti posestniški sinovi znabiti ne bi volili kakih komunistov. Tudi v kandidatno listo za občinski odbor se morajo vzeti bogati in revni, starejši in mlajši, da bodo vsi sloji zastopani.

A tudi stranke tistih, ki ne plačujejo nič direktnih davkov, se ni treba bati v občinski upravi. Ti bodo kontrolirali, da občinsko gospodarstvo ne bo preveč enostransko v korist samo bogatejših. Končno ima vsak

hlapec in vsak najemnik interes na tem, da so občinske ceste dobre, da je šola preskrbljena z vsem potrebnim itd.

Samo osebnega sovraštva in koristolovstva ne vlačite v občinske volitve. Pri javnih zadevah naj ne odločuje osebnost, ampak stvarnost!

Odgovor „Straži.“

Že leto dni se ponavljajo v mariborski „Straži“ na ptujske nektere vodilne slovenske osebe nizkotni napadi, kakršne smo svoj čas čitali v ptujskem nemčarskem Štajercu. Napadi so iz tute zviti, zlagani, pisec to ve, uredništvo Straže v Mariboru tudi ve, ali kljub temu ponavlja klevetanja iz prozornega namena, da škodi dotičnim osebam.

V zadnji naši številki smo namignili na izvir dotičnih natolcevanj. Zganil se je tukajšnji minoritski samostan in njega prokurator, Franjo Vajda, nam je poslal dopis, v katerem v imenu vseh članov minoritskega samostana izjavlja, da nobeden izmed njih ni dopisnik Straže in pa nobeden ni k o l i ni pisal niti črke proti dr. Pirkmaierju ali pa inspiriral take napade. Krivico, pravi g. prokurator, smo storili njim s takim sumničanjem, naša dolžnost da je, naj jo popravimo.

Veseli nas ta dopis. Kaže nam, da je v našem minoritskem samostanu še nekaj čuta za pravičnost in dostojnost. Ko gospodje odklanjajo od sebe sumničenje, da bi bili kedaj celo samo inspirirali napade na vodjo okrajnega glavarstva, priznavajo s tem, da so ti napadi neosnovani.

Naš list je vedno dostojno pisal in ni nikomur hotel delati krivice. Ravno zato pa je moral tudi javno nastopiti proti blatenju nedolžnih oseb v Straži. Pri tem je bila njegova dolžnost, poiskati povzročitelje onih napadov in namignil je na samostan. Ali je bil v to opravičen? Mislimo, da popolnoma. Odgovarja namreč popolnoma duhu one klerikalne politične gonje, ki se goji v minoritskem samostanu.

Ko je kmalu po prevratu začela klerikalna stranka s podvojeno močjo svojo strankarsko politiko, je našla svoje pribežališče baš v našem samostanu. Gospodje sami najbolje vedo, kdo je tisti zli duh, pred katerim morajo celo sami trpeti. Ni jim menda treba praviti, da se v samostanskih zidovih kuje klerikalna politika, ker raznovrstni obiski klerikalnih vodij to jasno pričajo. Pričajo to pa tudi redni obiski raznih domačih klerikalnih prenapetežev, priča samostan sam kot pribežališče vseh strogo klerikalnih organizacij, pod kojega krovom se vrše vsa strankarska zborovanja, vsi zaupni sestanki itd.

Tisti zli duh v samostanu ima razpredene mreže klerikalnih denuncijantov, ki mu točno in redno poročajo. Ako g. prokurator tega ne ve, naj vpraša na pr. na kazenski sodnji, kdo je denunciral slovenskega učitelja pri višjem šolskem in okrajnem svetu radi Orlov, in to popolnoma po krivici, kakor je dokazala sodna razprava.

Ali mu je znano, da je napadel pater

R. pred par dnevi sredi obljudene ulice mlade deklice, ki so se vračale iz telovadnice in jih le radi tega javno opljuval in sramotil s pfnj-klici, ker obiskujejo sokolsko telovadbo? Milo rečeno je tako početje — pobalinstvo, vredno zadnjega posurovelega pouličnjaka, ne pa patra v duhovski hačji. In takim ljudem je poverjena krščanska vzgoja naše mladine.

Vpraša naj druge vodilne naše osebe in zvedel bo še marsikak slučaj.

Pribito je torej, da je vodstvo klerikalne politike in vse klerikalne gonje baš v minoritskem samostanu. Po tem pa nosi moralno odgovornost za vso nepoštenost in krivico in podlest, ki jo prinašajo klerikalni listi, kakor „Straža“, baš to vodstvo. Saj se je uradništvu treba le obrniti do tega vodstva in izve resnico o napadih.

Ali naj mari pa uredništvo katoliških listov vedoma natolcujejo, lažejo, ljudem čast kradejo? Kako more potem pošten duhovnik, med ktere radi štejemo g. prokuratorja, v cerkvi vernike svariti pred obrekovanjem, na drugi strani pa priporočati „katoliške“ liste, ki tako nekatoliško blatijo čast poštenih ljudi?

V št. 23 od zadnjega pondeljka je Straža nakopičila samo v eni notici pod naslovom „Renegat — sokolski podstarosta“ toliko direktnih laži in tako podlih izmišljenih obrekovanj, da se gabi poštenjaku v obče odgovarjati na nje. Kdor pozna od vseh poznavalcev cenjeno rodbino železniškega kontrolorja Tancig-a, ima za ta napad le eno ime — lopovstvo.

Že kontrolorjevi stariši so sodelovali pri vsakem slovenskem pokretu, njegova mati je zbirala slovenske narodne pesmi, kontrolor nam je deloval že pred vojsko v sokolskih društvih v Divači—Opatiji Voloski in radi svoje narodne zavednosti moral pretrpeti marsikatero preganjanje. Ko še se klerikalcem niti sanjalo ni o Jugoslaviji, je že kontrolor Tancig dal krstiti svoje otroke na ime Branko, Ciril in Vlasta in ko so ljudje „Stražine“ baže hujskali na vojsko za germansko zmago, je on pošiljal celi čas vojske svojo deco v oddaljeno Ciril-Metodovo šolo, med tem, ko so drugi jemali svoje otroke iz slovenskih šol in jih dajali v utrakvistične ali italijanske šole. Njegova soproga je čista in pristna Krašovka, ki je v vsakem oziru zlasti pa, kar se tiče narodne zavednosti, lahko vzor marsikateremu klerikalcu. In ta Tancig je bil po Stražinih nazorih Schulvereinovec in Volksratovec, le še za tajnega svetnika Viljema so ga pozabili proglasiti.

Očitaj drugim, da ne očitajo tebi, to je nivo naših klerikalnih cunj, ker to niso več politični listi.

Radi popravimo krivico, ki bi jo komu storili, rajši ko Straža, ki noče prinesiti popravkov, ki ve, da so napadi na osebe drugega političnega prepričanja krivični, nastali iz osebne mrznje ali politične fanatičnosti. Prav pa bi bilo, da bi pošteni duhovniki začeli misijonsko delo krščanske resnice med takimi nestrpnimi. Ako te izpreobrnejo h krščanskemu življenju in mišljenju, ne bo treba krivice trpeti njim, pa tudi ne tisoč in tisoč drugim poštenim kristjanom, katerim

sedaj na prav nekrščanski način krađejo dobro ime.

Duhovniška stranka in ženske — sedaj in nekdanj.

Danes se duhovniška stranka zavzema za žensko volilno pravico. L. 1889 pa je dr. Mahnič v „Rimskem Katoliku“ str. 403 pisal: „Kar se tiče žensk, je bilo vedno in vselej moje trdno prepričanje, da bi se jim jeziki vsaj za tretji del prirezali in bi jih vse doma pozaprlji mej štiri zidove in jim glavo vklenili v natvezavnico, da bi se ne mogla nobena dvanajst mesecev ozreti ne na levo ne na desno.“ Ista stranka, katere duševni oče je dr. Mahnič, pošilja danes ženske v ljubljanski Mestni dom razgrajati proti predavanju za narodno vero. To je že zadnja karta, katero izigrava ta stranka. Ko je pred 30 leti Katoliško politično društvo začelo delovati med slovenskim ljudstvom in je dobivalo vedno več pristašev, so se mnogi ljudje bali za bodočnost slovenskega naroda. Predvarni misleci pa so rekli: nič ne de, naj le organizirajo ljudstvo! Ko se bo organizirano ljudstvo zavedlo svoje moči, bo samo izvrгло Šusteršiča in njegove priganjače. To se je tudi zgodilo po svetovni vojni. Sedaj duhovniška stranka stavi edino svoje upanje na ženske in popolnoma pozablja stari katoliški izrek: „taceat mulier in ecclesia“ (žena naj molči v cerkvi). A tudi v tem upanju na ženske se bo varala. Vsako razširjenje političnih pravic ima za posledico večjo politično zrelost prebivalstva. Pri napredovanju izobrazbe morajo nazadnjaške stranke vedno bolj propadati. Dr. Mahnič je videl dalje nego njegovi učenci in današnji voditelji njegove stranke. Kdor želi napredok ljudstva, naj se ne boji razširjenja političnih pravic, toda skrbeti mora za dobro izobrazbo, da bo ljudstvo znalo pametno izrabljati svoje pravice.

Gospodarstvo.

Čebelarškim podružnicam Spodnje Štajerske! Poverjeništvu za kmetijstvo je že v teku preteklega leta vposlalo vsem čebelarškim podružnicam potrebne tiskovine z naročilom, da popišejo vse čebelarje in število čebelnih ljudstev, posledje po sorti panjev. Mnogo podružnic temu pozivu še dosedaj ni ugodilo, zato se s tem potom še enkrat opozarjajo, da za ostale podružnice izvršijo v najkrajši dobi popisovanje po zahtevi vposlanih tiskovin. Ako so se kateri podružnici tiskovine izgubile, ali jih ni dobila, naj jih zahteva od čebelarškega odseka poverjeništvu za kmetijstvo v Ljubljani.

Ali smemo grobati v vinogradih po starem načinu? Ne da se tajiti, da je nadomeščanje izumrlih trt v starejšem vinogradu precej težavno in da je navadno grobanje v tem slučaju najpreprostejši in najlažji način izpolnjevanja praznih prostorov. Vendar tako grobanje ni umestno, ker se z njim vrnemo v čase, ko je vladala trtna uš in kdor groba po starem načinu, bo moral prej ali slej znovič obnavljati svoje obnovljene gorice. To bo pa stalo v prihodnje nekoliko več, ker so delavci vedno redkejši in dražji. Take grobanice sicer prve čase močno rastejo in tudi rodijo kakor hitro pa poženejo korenine, oslabi ameriška podlaga, ki jih je do teh dob hranila in sčasoma odprhni. Sedaj pa ima trtna uš lahko delo in grobanice prično vidoma hirati ter zginejo v kratkem. Kar poprök lahko groba le tisti, ki ima itak namen iz kateregakoli vzroka zopet prenavljati svoj vinograd. Drugi pa naj le nadomeščajo preminule trte na ta način, da zasadijo na prazne prostore prav lepe in zdrave divjake-korenjake, katere je potem cepiti na zeleno in pogrobati. Pred dosajanjem je skopati v jeseni ali tekom zime globoke in 1 m v kvadratu široke jame, da zemlja dobro premrzne. Je to nekako rigolanje

v malem; te jame je pred sajenjem zopet napolniti. Pri sajenju pa naj se ne varčuje z dobrim kompostom, ki naj bo star in večkrat prekopan, torej fini, kakor šnofanec. Dosajenje se ima torej vršiti s posebno skrbnostjo, kajti težko je, kakor že omnjeno spraviti v starejšem vinogradu dosajence na noge. Tudi poznejša oskrba teh dosajencev mora biti vestna. Zatirati je pravočasno plevel. Na zeleno cepljene dosajence je večkrat poškopiti z apnenogalično raztopino, da lahko dozore in jih ne uniči peronospora.

Vinarski inštruktor Zupanc.

Dopisi.

Za Dijaško kuhinjo v Ptuj se je nabralo v veseli družbi Znidarič-Sparl v Veličanih 58 K.

Jugoslovanska Matica, podružnica Ptuj vabi vse svoje člane na redni občni zbor, ki se vrši v sredo 16. marca ob 20. uri zvečer v spodnjih prostorih Narodnega doma po sledečem sporedu: 1. Poročilo predsednika. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Volitev novega odbora. 5. Slučajnosti. Odbor.

Nekaj za invalide. Poverjeništvu splošne organizacije vojnih invalidov, vdov in sirot je vendar enkrat dobilo prostor za pisarno, in sicer v Prešernovi ulici številka 26 nasproti drž. gimnazije v Ptuj. Opozarjajo se vsi vojni invalidi, ter vdove in sirote, da pristopijo v to organizacijo, člani in članice pa naj plačajo zaostalo mesečnino. Kdor je v zaostatku za šest mesecev, se bode izključil in morebitnih posledic si bode sam kriv. Za poravnanje zaostale mesečnine je še do 31. marca t. l. čas, po 31. marcu 1921 se bode moral izključeni član na novo dati vpisati in plačati tozadevne pristojbine, izgubi pa pravico do že vplačanega zneska. Torej ne prenišljajte dolgo, ampak pristopite, plačajte v naši pisarni, ki je otvorena vsako sredo, petek in nedeljo od 9.—12. ure predpoldne. Obenem se naznanja p. t. občinstvu, da se je na zabavni veselici v gostilni g. M. Zupančič dne 6. m. m. v prid vojnim invalidom, vdovam in sirotam nabral čisti dobiček 1124 K. Od tega zneska je že izplačano invalidu Roškarju Francu, Tiboljci št. 44 150 K kot pripomoček za nakup zdravil, Kiklu Jankotu 70 K, voj. vdovi Tomanič Julijani Sp. Breg št. 50 150 K, ter Vrtnik Ani, Rogoznica št. 14 100 K. Zato izreka gori omenjeno poverjeništvu vsem darovalcem in udeležencem najiskrenejšo hvalo. Prosi se za prihodnjic zopet tako.

Ptujsko sejmsko poročilo. Dne 1. t. m. se je prigralo na živinski sejem v Ptuj 581 govedo živadi in 240 konj. Cene so se gibale in sicer: (1 kg žive teže) I. vrsta debeli voli 15—16 K, II. vrsta 13—14 K, III. vrsta 9—12 K. — Na svinjski sejem 2. t. m. se je prigralo 239 svinj. Cene so se gibale med 22—28 K za 1 kg žive teže. Mesarji se vedno kupcem tožijo, da morajo kmetom živad drago plačati in imajo zgubo. Zdaj vidimo, kake so cene! Mestno tržno nadzorstvo.

Ljudsko štetje in materni jezik. Pred ljudskim štetjem smo opozorili nato, da se ne zapisuje več občevalni jezik kakor v Avstriji, temveč materni jezik. Pa pri nekaterih ljudeh dobra beseda ne zaleže. Naštelo se je v Ptuj več Nemcev kakor v Celju, ki ima dva in pol tisoč prebivalcev več. S tem je dokazano, da je nemčurska zagrizenost v Ptuj najhujša. Površno pregledovanje popisnic je pokazalo, da je mnogo ljudi neresnično zapisalo nemški materni jezik. Najbolj kričeči slučaji so se naznanili politični oblasti in dotičniki naj posledice pripisujejo svoji nemčurski trmi!

Sokolska telovadba in vera. Minister prosvete je odredil, da se v šolah uvede sokolska telovadba. Proti temu pišejo nekateri listi ogorčene članke in katoliški škofje so baje protestirali. Kaj ima telovadba opraviti z vero! Kaj je škodljivega na sokolski telovadbi? Saj je vendar katoliško telovadno društvo „Orel“ tudi povzelo sokolsko telovadbo, ker si njegovi organizatorji niso mogli izmisliti boljše. Za časa Avstrije se je v šolah gojila

turnerska telovadba, učitelji telovadbe v Ptuj Celju, Mariboru itd. so bili najhujši propagatorji za nemški Turnverein in agitatorji „proč od Rima.“ Pa nikdar niso slovenski škofje protestirali proti njim. Zdaj pa protestirajo proti telovadbi po narodnem sokolskem društvu. Med svetovno vojno so naši škofje pozabili 5. božjo zapoved: „Ne ubijaj!“ Nič niso protestirali proti vojni, ki je bila veliko nepretrgano kršenje te božje zapovedi. Ker med vojno niso pokazali krščanske ljubezni, jim tudi ti protesti ne bodo vrnili ljudskega zaupanja, ker tudi ti protesti ne izvirajo iz krščanske ljubezni, ampak iz političnega sovraštva.

Ogenj. Dne 21. p. m. zvečer nastal je v senjaku Adolfa Šramke v Budini ogenj. Zgorel je omenjeni senjak in v istem se nahajajoče seno in koruznica. Škoda znaša 2600 K. Požar je bil povzročen po zlobni roki. Storilec se še ni dognal.

„Straži“ v odgovor. Na nesramne in podle napade v št. 23 mariborske „Straže“ odgovarjam na kratko: „Jugoslovanski matici podarim znesek 1000 K za vsak slučaj narodne nezavednosti, katerega mi more dokazati nesramni dopisec Straže. Odtrgal bodem rad ta znesek od ust sebi in otrokom, katere bodem vzgojil tako, da bodo vedeli, kdo je na tak način blatil očetu neomadeževano narodno čast. Torej začnite z delom za narod in pomagajte obrambnemu društvu do par tisoč kron.“ Tancig.

Bankovci po 40 kron (10 dinarjev) se do sedaj sploh še niso ponarejali ter tozadevnih falzifikatov do danes noben denarni zavod še ni konstatiral. Na levi strani nahaja se serija, na desni številka dotične serije. Vse 40 kronske banknote razdeljene so v 999 serij in vsaka serija ima 100.000 številok ozir. bankovcev. Že od nekdanj je pri bankoveih navadno, da imata serija in število iste toliko številok natiskanih, kolikor jih mora imeti najvišja serija in število iste. Ker je 999 serij in 100.000 števil vsake serije, torej ne more noben bankovec imeti natiskano na levi strani manj kakor 3 številke in na desni ne manj, kakor 6 številok (999 ima 3 številke in 100.000 ima 6 številok.) Serije od 1—99 imajo pa samo 2 številki, vsled tega je potrebno, čisto naravno, pred vsako tako serijo natančiti po jedno 0, torej n. pr. pri seriji 21 bode natisnjeno 021, pri 27 pa 027 itd., ker morajo ravno povsod stati 3 številke. Isto velja seveda tudi za desno stran, za število serije, kjer stoji skoraj pred vsakim številom po jedna 0 ali pa še več, to pa vsled tega, ker se nahaja med vsemi bankovci po 40 samo 999 takih, ki bi ne imeli spredaj ničle, ker število ne gre nikjer čez 100.000. Bankovci po 40 kron, ki so sedaj v prometu, so torej brezizjemno vsi pravilni, o čemur se ljudje lahko prepričajo s tem, da jih vsi uradi sprejemajo, brez ozira na to, če se pred serijo nahaja 0 ali ne.

Hausherrnverein v Ptuj. Kar je res, je res, mi napredujemo, odkar smo si ustanovili lastno in narodno državo, v kateri lahko vsak svobodno kvasi po svojih principih in svojem — žepu. V tem oziru smo tako napredni in vzvišeni od drugih, da jih niti ne povohne naš še tako reakcionarni cucek. Tega so se zavedali tudi naši „Hausherr“ na svojem zborovanju preteklo soboto in ker je naš jezik po njih mnenju še preveč barbarski, se je švabarilo, bojda na željo tukajšnjega „trgovca in Hausherra“ F. C. Schwab, ki je gotovo najzagrizenjši potomec iz „Schwabenheima“, kakor prej tako še sedaj, čeravno je bilo sklicano zborovanje od slovenske strani. Ko je g. Čuček „eröffnu“ in konstatiral, da se od uradnikov in dohtarjev danes ne more pričakovati ničesar, F. C. Schwab pa blaženo prikimal, je povzel besedo g. Fröhlich kot slavnostni „Hanswurst“ specijelno naročen iz Ljubljane za to „Sitzung.“ In gospodje se niso zmotili. Ljubljanski klobasar je lomil tako švabščino, da so zadnji pravi švabi zbežali iz Zupančičeve kuhinje, g. „Hausherr“ pa se držali, ne za trebuhe, ampak za — glave. Priznavamo, da je težko biti danes hišni gospodar, kar so mu